OPONENTSKY POSUDOK

Téma: Anidoc ako filmové umenie uprostred animovanej a dokumentárnej tvorby.

Typ záverečnej práce:
Habilitačná práca
Autor:
Mgr. art. Joanna Kozuch, ArtD.
Oponent:
doc. Ivan Ostrochovsky, ArtD.

Samotné zobrazovanie reálnych udalostí pomocou animovaných postupov má hlbokú prehistóriu. Za jeden z prvých anidoc filmov sa uvádza film Winsora McCaya z roku 1918 „Potopenie Lusitanie". Ide o animovanú rekonštrukciu reálnej udalosti s využitím expresívnych možností animácie. V súčasnosti patrí k najznámejším anidoc filmom vďaka oscarovskej nominácii film „Valčík s Bašírom" (2008). Tieto filmy sa odvolávajú na realitu alebo, inak povedané, korešpondujú s realitou predovšetkým svojím obsahom - námetom - zobrazením historicky známych udalostí. Nepoužívajú na zobrazenie priamy dokumentárny materiál - fotografiu alebo filmový záznam. Ide o „prekreslenú historickú udalosť".

Joanna Kozuch pri svojej anidoc tvorbe používa spôsob hybridizácie alebo, ľudovo povedané, kríženia animácie a dokumentu tým, že odkazuje na realitu použitím fotografického materiálu alebo natočeného materiálu. Ako je to vidieť už pri filme „Fangopolis" (2013), kde je animovaný film kombinovaný s fotografiou a pixiláciou nehercov. Film tu odkazuje na realitu cez formálnu konvenciu prisudzovanú dokumentárnemu filmu použitím fotografií reálnych ľudí, čo vyvoláva viac či menej „objektivizujúci" efekt. Dokumentárni teoretici sa pri definovaní „dokumentárnej esencie" snažili zdôrazňovať jeho tesnejší - vernejší a teda vo výsledku - privilegovaný vzťah k realite na rozdiel od hraného filmu. Dokumentárny film podľa môjho názoru vo všeobecnosti iba vynakladá oveľa väčšie úsilie na simuláciu znakov reality ako napríklad hraný film alebo animovaný. Opäť ľudovo povedané, používanie dokumentárnych výrazových prostriedkov v divákovi lepšie vyvoláva efekt-pocit realistickosti.

Je preto zaujímavé zamýšľať sa nad tým, akým spôsobom Joannine filmy realitu „pripomínajú" a simulujú ju pomocou použitia výrazových prostriedkov dokumentárneho filmu a ich hybridizácie prostriedkami animácie.

Pri filme „39 týždňov a 6 dní" (2017) ide tiež o koláž rozličných techník, od dokumentárnych, časozberných obrazov, cez pixiláciu, klasické kreslené zábery, animáciu „vody", ohňa, múky a farieb v oleji. To, čo ho odlišuje od „Fangopolis", je spôsob rozprávania, ktorý sa posunul od fragmentárnosti rozprávania k naratívnosti pripomínajúcej rozprávačské postupy dokumentárneho filmu, konkrétne dokumentárne spracovanému portrétu. V tomto prípade dvoj-portrétu.

V filme „Bolo raz jedno more..." (2021) na nás realita „presvitá" asi najviac z Joanniných filmov. Použitý formát – štruktúra reportáže tomu významne napomáha. V tomto filme je jasne cítiť, ako Joanna veľmi kreatívnym spôsobom využíva skúsenosť zo svojej predošlej anidoc tvorby. Zvolený spôsob zobrazenia nás dostatočne a zrozumiteľne ukotvuje nielen v Aralskom mori ale aj v pocite vnímania filmu ako reality. Výtvarná zložka napomáha asociatívnej a emocionálnej rovine filmu. Joanna v tomto filme dosiahla efektivny spôsob a správnu mieru hybridizácie pri použití anidocu.

Je pre mňa nesmierne inšpiratívne zamýšľať sa nad východiskami a spracovaním Joaniných filmov. A keďže habilitácia by mala byť (aspoň si tak myslím) podmienená schopnosťou tvorcu stať sa inšpiráciou pre ďalších tvorivých ľudí, v tomto prípade predovšetkým študentov, je viac ako jasné, že tvorba Joanny Kozuch tieto nároky spĺňa.

Práve keď dopisujem tento text, mám chuť zavolať prof. Rudovi Urcovi a pustiť sa pomocou AI do anidoc filmu o Slovenskom národnom povstaní. Bez zamyslenia nad Joaninou tvorbou by ma to nikdy nenapadlo.

Doporučujem prijať habilitáciu Joanny Kozuch a udeliť jej titul docentky.

V Bratislave 11. maja 2024
doc.Ivan Ostrochovsky artD